

پیشگفتار

درس ارزیابی اقتصادی طرحها را می‌توان از کاربردی‌ترین دروس رشته اقتصاد برشمرد. چراکه کاربردها و مصادیق طیف وسیعی از دروس موجود در این حوزه همچون اقتصاد خرد و کلان، اقتصاد بین‌الملل، آمار و احتمال، مدیریت مالی، حسابداری را می‌توان به صورت کاربردی در مطالب این درس (یکی از مهم‌ترین ابزارهای تصمیم‌گیری اقتصادی در سطح بنگاه) مشاهده کرد. متن حاضر برای دستیابی به هدف فوق به رشته تحریر درآمده است. بدین‌منظور تلاش شده است مجموعه کاملی از مطالب مورد نیاز برای قضاوت درباره توجیه‌پذیری یک طرح (امکان‌سنجی) جمع‌آوری و تدوین شود. ضمن اینکه پیوسته تلاش شده است از پرداختن به مباحث صرفاً نظری اجتناب گردد و متقابلاً جنبه کاربردی مطالب تقویت شود.

در این راستا و پس از بیان کلیاتی درباره درس در فصل اول، در فصل دوم برای حصول به درکی واحد از مفاهیم و اصطلاحات موجود در این حوزه به تعاریف و مفاهیم پایه پرداخته شده است. در فصل سوم به مقوله تولید و عوامل مؤثر در سازوکار تولید در بنگاه با تأکید بر مقوله فناوری پرداخته شده است. فصل چهارم به مبانی و الزامات تحقق سرمایه‌گذاری از جنبه نظری اختصاص یافته است. ضمن اینکه در انتهای فصل با توجه به نقش حیاتی مقوله مکان در توفیق سرمایه‌گذاری، به بحث مکان‌یابی و ماهیت آن پرداخته شده است. در فصل پنجم تأمین مالی طرح به تفصیل بررسی شده و گزینه‌ها و روشهای متفاوت تأمین مالی که به صورت بالقوه برای طرح متصور می‌شوند تشریح شده‌اند. در این فصل تلاش شده است بر ابزارها و گزینه‌های تأمین مالی اسلامی نیز به صورت خاص برای طرح تأکید شود.

پس از بیان ابعاد، ماهیت و الزامات اولیه طرح که در قالب فصول پنج‌گانه بدانها پرداخته شد در فصل ششم بحث ارزیابی (بازاری، فنی، اقتصادی و مالی) طرح در دستور کار قرار گرفته و به بحث ارزیابی مالی به تفصیل و با تأکید بر ابعاد گوناگون جریان نقدی طرح و با استفاده از معیارهای تنزیلی و غیرتنزیلی اشاره شده است. انتظار می‌رود در قالب فصول اول تا ششم خوانندگان آموزه‌های لازم برای تعریف و ارزیابی طرح و به تعبیری تهیه الگوی کسب‌وکار¹ را کسب کنند. لذا در فصل هفتم و پایانی بحث ارزیابی تبعات طرح در دستور کار قرار گرفته است. اما به صورت منتخب با توجه به اهمیت ملاحظات زیست‌محیطی و به خصوص ضرورت توجه به مقوله توسعه پایدار، این فصل به معرفی روشها و رویکردهای موجود در ارزیابی تبعات زیست‌محیطی طرح اختصاص یافته است.

شایان ذکر است در انتهای هر فصل نیز به اجمال موضوعات مرتبط با بحث ارزیابی اقتصادی طرحها به صورت مجزا و با عنوان «بیشتر بدانیم» آورده شده است. انتظار می‌رود این مطالب بتوانند دامنه دید خوانندگان گرامی را در حوزه‌های مورد اشاره توسعه دهند و به درک مطالب مطرح‌شده در هریک از فصول کمک کنند؛ به‌گونه‌ای که در نهایت مجموعه منسجمی از مطالب مورد نیاز برای ارزیابی یک طرح اقتصادی فراهم آید.

متن حاضر به‌منزله یک منبع درسی برای رشته‌های اقتصاد و مدیریت (گرایشهای متفاوت) و نیز رشته‌های متفاوت مهندسی در مقطع کارشناسی و حسب مورد کارشناسی ارشد استفاده می‌شود. با این توضیح که در

1. business plan

ارتباط با سرفصلهای درس ارزیابی اقتصادی طرحها (اقتصاد مهندسی) می‌توان به موضوعات (تکمیلی) دیگری همچون بحث مدیریت پروژه و مقوله کنترل کیفیت در طرح، رویکردهای قیمت‌گذاری محصول، مدیریت ریسک، پیش‌بینی و آینده‌نگری در طرح، ارزیابی تبعات (غیر زیست‌محیطی) طرح، آشنایی با نرم‌افزارهای محاسباتی نیز اشاره کرد.

در پایان ضمن سپاس از داوران محترم کتاب، بر خود واجب می‌دانم مراتب تشکر و قدردانی خویش را از سازمان «سمت» اعلام کنم که این فرصت ارزشمند را در اختیار اینجانب قرار داد تا تجربیات خود از محل تدریس دروس «ارزیابی اقتصادی طرحها»، «اقتصاد مهندسی»، «اقتصاد کلان»، «ارزش‌گذاری اقتصادی منابع طبیعی» و «حسابداری زیست‌محیطی» در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و نیز انجام طرحهای تحقیقاتی را مدون کنم تا در قالب کتاب حاضر در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد. همچنین از تلاشهای ارزشمند استاد گرامی جناب آقای دکتر مرتضی عزتی مدیر محترم گروه اقتصاد سازمان «سمت» و نیز سرکار خانم مریم کشوری کارشناس محترم این گروه کمال تشکر را دارم. امید است کتاب حاضر به‌عنوان گامی کوچک در راستای ارتقای نظام اقتصادی کشور پذیرفته شود.

امیرحسین مزینی

زمستان 1393